

# FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor	Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECEZANĂ” iar banii de prenumerațiune și inserțiunile la ADMINISTRATIUNEA Librăriei și Tipografeiei dioc. în Caransebeș
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane	
„ pe 1/2 an 5 ”		
„ România și străinătate pe an 14 franc:		
„ pe 1/2 an 7 ”		

## Nazarenismul

— Istoria și ființa lui —

de Dr. Vladimir Dimitrievici

(Traducere)

*Istoria lătirii sectei nazarene\*.*

(Urmare)

„Pravoslavlie“ (Ortodoxia), revistă spirituală, Belgrad anul 1871 pag. 279—284, a adus după numerii de atunci al „Obzor“-ului din peana lui Luca Grbanoviciu un raport destul de fidel despre învățătura nazareană. Aci ne enarează totodată și despre aceea, că cine a introdus nazarenismul la Sârbi. Acela a fost un vintțer croat din *Carlovașul din Srem* cu numele Mata (Matei N. Tr.) *Rebriciu*. Acesta a fost om cărturar și foarte cetit — după cum afirmă Grbanoviciu. El de mult a cetit cu plăcere, mai vartos cărți de știință, dar în prima linie st. Scriptură. Pentru aceasta a sa râvnă parohului său i-a plăcut foarte mult de el și la multe ocazii l-a distins dintre cealalți parohieni. Motivul, pentru ce el totuș și-a părăsit legea sa cea veche nu s'a putut erua. Dar se povestesc, că asupra lui, a avut mare influință un alt croat cu numele *Ieliciu* care în etate de 50 de ani s'a lăpădat de biserica sa și a început să predice în secret printre frații sei croaiți, că slujbele nu

sunt de nici un folos, cum e de stricăta preoțimea etc. Ieliciu în tot cazul a primit din Suboțita (Szabadka) ori din Pacir învățătura nazareană. El intră în contact mai deaproape de Rebriciu și așa și acesta începe să lătasce învățătura nazareană nu numai între Croaiți ci și între Sârbi. Rebriciu și Ieliciu au început să predice pe la anul 1867. În scurt timp în jurul noilor predicatori se adună o societate mică de bărbați și de femei. Se adunau numai noaptea petrecând timpul cu cetire din st. Scriptură cu rugăcuni și cu cântări (în tot cazul din „Harfa Sionului“). Când s'a aflat despre existența acestei adunări, autoritățile civile locale se ridică, ca să oprească aceste adunări. **Rebriciu și Ieliciu au fost prinși și au fost aruncați în temniță.** După aceea i-au persecutat și mai departe, însă prin aceasta prigonire legea cea nouă numai cât a dobândit. În scurt timp aflăm nazareni în Sasa, în Crcedina, în Surduc, în Banofți, în Golobinți, în Surcina, în Boiești și în alte locuri<sup>17</sup>.

Între noi nazarenismul îndată au început a se lăți foarte rapid. Aceasta au adus-o cu sine de o parte circumstările triste, de altă parte faptul, că ei încă de timpuriu au aflat chip și mod să-și câștige și „*Harfa Sionului*“ în traducere destul de bună (Ediția I. mi-se pare din anul 1868), precum vom espune la sfârșit mai pe larg. Până când noi ne-am deșteptat nazarenismul au fost deja mai în toate provinciile noastre<sup>18</sup>.

Și până azi satana îndeosebi ne-a bincucvântat cu aceasta gloată infernală a sa.

Omul nici n'ar visa câți dintre ei s'au furișat în mij-

\* Înainte de „V. Mărturisirea nazarenilor...”, să se intercealeze pela publicate în numărul de astăzi, ceea ce din eroare s'a lăsat afară. *Red.*

<sup>17</sup> În Deliblata d. e. în chipul următor au aruncat lațul: Nainte cu trei ani chiar când starea bisericii de acolo în urma intrigilor neprecaute ale președintelui a avut un aspect foarte trist, au venit ei pela sf. Măria mare cu tresuri lungi pline de pepeni și încep pe uliși se târguic. Dacă s'a întâmplat, că un tinăr oare-care a furat un pepene sau lebeniți: „Măi pretene, eată că ți-am furat lebeniță!” a strigat un țigan dela capătul satului. Dar nazareanul spre cea mai mare mirare a celor de față încă și mai smerit își preface fața sa cea timpită și zice încet, „Vede Dumnezeu!” Se înțelege că sătenii după aceea până la cea din urmă lubeniță au pus la probă răbdarea și „smerenia” năzarenilor și ei întru adevăr au făcut slab târg, însă chiar prin aceasta au deschis calea unui proroc, care deja la o săptămână au venit în sat și cu ușurință au infectat câteva familii române. (Printre sârbi nu prea a avut succes în urma predicelor preotului Iovan — la care ne vom mai întoarce la alt loc).

<sup>17</sup> Aceste date însemnate le-am aflat de la Înalt Pea Onoratul Domu *Dimitrie Rvoraș*, protopresbiter în Zimon.

<sup>18</sup> Încă în anul 1870 scrie un învățat german despre aceasta a noastră nefericire următoarele: Merkwürdig und interessant ist die neueste Erscheinung, dass das Nazarenenthum, welches bisher nur bei Deutschen und Ungarn anzutreffen war, nunmehr auch unter den Serben griechisch-orientalischer Confession Verbreitung finden soll, wie dies ein jüngst in Kartovitzer Serben-Congress erfolgte Interpellation behauptet (gândește în tot cazul la interpelația lui Sandiciu adresată rep. episcop Arsenie Stoicoviciu administratorul de atunci al patriarhiei). Das serbische Volk war nämlich bisher allen religiösen Einflüssen von aussen ganz unzugänglich, unso mehr, als die Confession als eine Schutzwehr der Nationalität gilt und als solche vertheidigt wird. Beilage zur Altg. Zeitg. din 1 Iunie 1870, pag. 2430.

locul nostru! Aceasta este o aparență într-o adevăr înspăimântătoare; — Sârbul trebuie să se îngrozască și să se întristeze!! Și de ce? Pentru-că până când în întreaga Ungaria sunt vre-o zece mii de nazareni<sup>19</sup> până atunci numai între Sârbi sunt 4400 nazareni, cu litere: *Între Sârbi de legea drept credincioasă din Ungaria sunt patru mii patru sute nazareni*, cu alte cuvinte: Între noi sunt la patru mii patru sute de apostoli nu numai dela frumoasa noastră biserică dreptmăritoare, ci și dela neamul nostru odinioară atât de glorios, (căci care a trecut odată la nazareni, acela crede totodată și aceea, că el nu este mai mult sârb)!!! Ce o să se mai aleagă de noi scie numai Dumnezeu cel sânt.

Afară de Ungaria mai sunt următori de ai lui Fröhlich în America (mai vârtos în Statele unite, cam 10,000); în *Alsația-Lorena* sunt la 260 suflete<sup>20</sup> numai cu două case de adunări în Gumbrechtshofen și în Bischweiler de altcum se adună prin case private<sup>21</sup>. În Elveția, în însuș leagănul lor vor fi — precum m'au încredințat despre aceasta feciorul lui Fröhlich — la 1000 suflete (aci ei în timpul cel mai recent se înmulțesc tare, așa d. e. în Zürich au trebuit să rădice o noaună casă de rugăciune mai mare, pe careau și „sântit-o“ în toamna anului 1892). Mai sunt astfel desmintiți însă în număr cu mult mai mic în *Baden*, în *Württemberg*, în *Francia*; dar de un timp încoaci au prins rădăcini și în *Serbia*; mai mulți sunt în *Belgrad* și anume peste 100. Dar se lătesc ei și prin *Bulgaria* în mod necrezut de repede. Precum mi-a povestit mie un neguțător sârb, ei au adunările lor în *Sofia*, *Ruscinc*, *Gabrov*, *Samokov* etc.

Deci putem calcula, că azi sunt peste tot 22,000 de fröhlichiani.

Se mai răspundem la o întrebare: Pe urmașii lui Fröhlich nemții îi numesc: „Taufgesinnte“, „Fröhlichianer“, „Schismatiker“, „Strampler“, „Betisten“ „Neu-

<sup>19</sup> După datele statistice până la finea anului 1891, au fost în Ungaria preste tot 6829 nazareni, însă când numai între Sârbi — precum o putem lua la sigur — sunt preste patru mii de nazareni și pe lângă aceasta și între Românii noștri pot fi până la una mie. atunci nici de cum nu putem să zicem, că pe biserica romano-catolică și îndeosebi pe cea protestantă din patria noastră ar cădea abea 2000 de nazareni. Acest număr necomplet nu se poate explica decât așa, că nici cu ocaziunea ultimei conserieri nu s'a ținut cont și nu s'a purtat vre-o evidență strictă și deosebită despre nazareni ci simplu pe toți i-au socotit între acci parohieni, cărora a aparținut mai înainte. — *Totuş acel adevăr nemilos stă, că între Sârbi atât după naționalitate cât și după lege sunt relativ mai mulți.* Că între Sârbi sunt la 4400 de nazareni am aflat-o din Nr. 13. „*Srp. Sion*“ din anul 1893 unde anume se spune că numai în protopopiatul Panciovei sunt 500 de nazareni. La aceasta au adaus acum deja repausatul sincel patriarhal *Sergie Şacrac-Ninici*: Pe lângă 500 de nazareni din protopopiatul Panciovei probabil că încă atâta mai sunt și în celelalte două protopopiate din eparhia Vârșcetului așa că în toată eparhia Vârșcetului ar fi cel puțin o mie nazareni — apoi dacă pe lângă aceasta considerăm, că în eparhia Timișorei iar sunt o mie și tot atâția (adeacă tot o mie) vor fi și în arhidieceza Carlovețului și pe lângă aceasta scim din datele care le avem la mână că în eparhia din Bacica sunt preste tot 1465 nazareni, chiar dacă am presupune că în celelalte eparhii n'ar fi nici un nazarean (cum nici n'or fi mulți), nu înseamnă aceasta — vai și amar de noi de biserică și de poporul nostru, că noi Sârbi dreptcredinși dăm sectei nazarene cel mai mare tribut?!... Poporul sârbesc drept-credincios de un milion de suflete a perdut pentru totdeauna 3—4 mii de suflete cari sunt înfiate de rătăciră nazareană și poate fi că aceste suflete sunt pentru sârbime pierdute în veci!... Oare se poate aceasta și oare este adevăr: Dacă este adevărat, în adevăr e trist și jalnic!!!...

<sup>20</sup> A. Fröhlich *Sektentum und Separatismus*, pag. 35.

<sup>21</sup> la acelaș loc pag. 32.

tăufer“<sup>22</sup>, între noi ei se numesc cu plăcere „credincoși“ și „creștini“; iar noi le zicem „cei de lege noaua“ și „bugeri“. Fiecare dintre aceste numiri își are sensul seu nemijlocit; dar de unde numirea de „nazareni“, care se aplică la secta aceasta în excluzive Ungaria?

Iată de unde e această numire:

Când nepacincul Ludvic Hemșei, a petrecut prin Svițera, el a venit în contact și cu urmașii lui Iacob Wirtz, cari pe vremea aceea se numeau „nazareni“; aci așa dară lui Hemșei i-s'a mai potrivit numele de „nazarean“, decât de „die Gläubigen in Christo“, care a fost ales-o Fröhlich și aducând aici secta aceasta, a adus cu ea și numirea de „nazarean“.

#### V. Mărturisirea nazarenilor, organizația și obiceiurile lor.

Toți bărbații poartă părul scurt pe temeiul I. Cor. 11, 14, unde stă scris: „Ori nu vă învață pe voi natura însaș, că e rușine pentru bărbat, dacă cultivă păr lung?“ Afară de aceasta toți poartă „căput“ („iancă“) și ciorapi albi tricolați cu gamașe în picioare; mâna stângă o țin de rind în buzunar, iar cea dreaptă o țin la pept între nasturii (bumbii) acelu „iancă“. Femeile toate umblă cu cărpă neagră în cap și poartă haine de culoare întunecată; fetele — firește — se subtrag cu plăcere acestui obicei dorind, ca și ele, cel puțin la ocaziuni sărbătorești, să se dighisească puțin, precum o fac și alte fete de legea veche, cu cari până eri au fetit și s'au însoțit.

2. Referitor la biserica noastră zic ei: „Adunările voastre pe noi nu pot mântui. Acest amestec caotic de păcătoși, afurisitori de Dumnezeu, de cărturari, de farisei și de popi samănă acelu mare Vavilon, despre care aflăm scris în st. Scriptură (Apocalipsă cap. 17) și despre care zice Domnul: „Ieșiți din Vavilon“ — și noi am eșit. Biserica voastră samănă acelei muieri (acelaș loc) nefericite, care ține în mână poculul plin de ură și de spurcăciunc, dar asupra cărcia e deja pronunțată sentința și ale cărci oare sunt numărate. Voi toți sunteți suflete necurate, de cari noi trebuie să ne ferim; între voi stăpânește acel „Despică-l crucea“. Fantazând anume despre o legătură specială cu Mântuitorul, ei se consideră pre sine de unicii adevărați fii ai lui Dumnezeu, oare-care adunare de mădulare vie pe corpul nevăzut al lui Cristos, oare-cum de familia lui Dumnezeu, care față de Cristos stă într'un raport deosebit cu mult mai aproape decât celelalte biserici creștine, prin urmare și decât însaș biserica noastră dreptmăritoare. Așadară numai mica lor adunare poate mântui pe cel păcătos, numai ea e iubită de Dumnezeu.

Trecându-le în sânge ideea aceasta, ei susțin, că toți cei ce nu sunt renăscuți, dar cari ușor se pot face vrednici de mila aceasta — „că și ei au fost odinioară oameni neumiliți și înșelați fiind robii diferitelor poște și plăceri (Tit. 3, 3)“ nu constituie nici o adunare creștină. În aceasta a lor insolență sufletească, cari ei

<sup>22</sup> la acelaș loc pag. 28.

adeseori o ascund sub masca smereniei profacute, lipsiți de ori-ce iubire judecă de tot strict, condamna, spurcă, ba desconsideră notorie tot, ceea-ce nu se potrivește cu utopiile lor, ceea-ce nu se ține de secta lor, în fața acestora uitând și însaș st. Scriptură (Mat. 7, 1—5), unde se află scris: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați; căci cu care judecată judecați, cu aceea veți fi judecați și cu care măsură măsurați, cu aceea vi se va măsura voaună. De ce vezi ieșchia în ochiul fratelui teu, iar birna în ochiul propriu nu o simți? Sau cum poți tu să zici fratelui teu, stai să-ți scot ieșchia din ochi, dar iată că birna e în ochiul teu? Fațarnice! Scoate mai nainte birna din ochiul propriu, atunci vei vedea ca să poți scoate ieșchia din ochiul fratelui teu“.

Dar ce zicem, când nazarenii afirmă, că toate celelalte biserici creștine, deci și biserica noastră dreptmăritoare, e urită înaintea lui Dumnezeu? Meditând mai profund asupra acestei aparențe, ajungem la conclusia curioasă ca și când biserica lui Cristos, începând de pe timpul apostolilor și până la timpul recent, până la ivirea credinței nazarene s'a aflat în corupție păcătoasă!

Așa ceva în adevăr numai admirabilii nostri nazareni pot să susțină!

La acest loc nu voim să ne provocăm la istorie, care e capabilă să ne ofere dovezi nereturnabile, că în biserica lui Cristos n'a fost nici o perioadă fără de oameni bineplăcuți lui Dumnezeu. Nu invocăm istoria. Nazarenii nu voiesc să scie nimic de istorie. Noi le vom aduce înaintea numai st. Scriptură la Mat. 28, 20. Aci vor afla și aceste două cuvinte foarte semnificative: „Și iată eu sunt cu voi în toate zilele până la sfârșitul veacului“. Oare aceasta nu ne este garanță suficientă, că ceea-ce el a întemeiat, are durabilitate *neîntreruplă*?

În cazul contrar noi ar trebui să recunoaștem, că Mântuitorul Cristos prin venirea sa pe pământ și mai vărtos prin învierea din morți nu a sfărâmat puterea iadului odată pentru totdeauna, ci lucrurile lumești încă în curs de multe veacuri au dominat asupra lui și asupra bisericii și a învățaturii sale. Că Cristos a zis pe cruce înainte de ultima resuflare: „S'a sfârșit“ au fost numai o înșălare de sine, fiind-că el — după învățăturile de mai sus ale nazarenilor — n'a fost împlinit toată problema sa: Așadară până la ivirea credinței nazarene, adecă mai mult de 18 veacuri învățătura lui a fost eliminată din istorie, ea n'a adus omenimei nici un rod, nici un dar, ci în locul tuturor acestora aici s-a desmerdat diavolul în dragă voie.

Cristos — va să zică — încă mult după învierea sa nu a sfărâmat moartea și a dăruit viață, ci iadul și mai de parte, până la ivirea confesiunii nazarene, fără nici o pedecă a încurcat insolent lucrarea sa cea cercască a Mântuitorului! Cine nu vede contrastul mare între aceste idei și întresf. evanghelie?

Este adevărat, noi nu putem afirma despre biserica noastră, despre sf. biserica dreptmăritoare, că e de tot curată de păcătoși — nazarenii despre a lor și mai puțin —, dar noi nici n'am voit să afirmăm, decât, avînd în vedere cuvintele Mântuitorului, care zice despre semănător, a cărui se-

mănța cade în diferite pământuri, apoi despre neghină în grâu, ori despre mreajă, în care s'au prins și pești buni și rei. (Mat. cap 13; Luca cap 3). N-a fost altcum nici pe timpul apostolilor. Nu este epistoadă în sf. scriptură, în cari nu s'ar ținea cont și de păcătoșii, cari se află în sinul comunei. Despre aceasta aflăm dovezi clare și în înșiși epistoalele către Filipeni și în cele către Soloneni, cari de altcum erau în general idealuri de evlavie și de smerenie creștine. În tot locul sântii scrietori adaug pe lângă laudă și câte o admoniare, câte o îndrumare, prin ceea-ce mai puțin se dovedește, că nici înșiși acele prime comune creștine ideale nu se compuneau numai din oameni fără de păcat, numai din sânti precum nazarenii zic, că ei ar compune o atare comună.

3. Dar cum sunt în esență aceste „comuni sante“ ale lor? Noi vom să le caracterizăm aci numai pe scurt, dar nu dubităm nici un moment, că acela, care cunoaște puțin mai bine secta aceasta, nu va consimți cu noi.

Noi nu putem să nu recunoaștem, că în cercul lor se află unul și altui, care cu inimă curată se pregătesc înaintea scaunului lui Dumnezeu, însă la majoritate se poate aplica fără de nici o șială aceste cuvinte ale s. apostol Pavel: „Ei au râvnă către Dumnezeu dar n'au pricepere; căci necunoscând poruncile lui Dumnezeu și căutând să întărească poruncile lor nu se supun poruncilor lui Dumnezeu“ (Rom. 10, 2—3). Aci s'au refugiat toți păcătoșii cei mai mari, cari în traiul lor de până aci au făcut fărădelegi urite cu cuțitul, cu otravă, cu focul în mână; aci s'au adunat toți bețivii de odinioară, uci-gașii, îngrozitori, hoții cei mai mari; aci au fugit toți, înaintea cărora conștiința deșteptată a stat ca răsbunător teribil; aci, ultimul loc de refugiu, s'au retras cei scăpătați materialicesce și leneși pe lângă femeile petrecute și desfrânate; aci s'au adunat toate spiritele malcontente și neliniștite, fantasticii, fanaticii și războinicii tăietori de păr (Haarspaltor), cari pentru toate sunt mai capabili decât pentru o judecată rece și trează<sup>5</sup>.

<sup>5</sup> În privința aceasta i-a descris clasic onoratul Domn D. Petroniciu, paroh în Nadali. Iată convorbirea lui cu un țigan, care a fost nazarean și apoi a părăsit nazarenismul.

„Ce e Sovre, nu mai ești nazarean? Îl întreabă preotul.

„Nu mai sunt Domnule“ răspunde țiganul.

„Dar pentru-ce?“

„Eu nu știu cum să vă spun Domnule, dar acea nu este societatea pentru mine?“

„Cum așa?“

„Iată așa“. Când am fost mai deunăzi în adunare me uita înprejur și ce să ved. La unul i-se cunoaște locul, unde oare-când i-a fost spart capul, altuia îi lipsese jumătate din ureche pe al treilea îl sciu de mult cum a întors caii, boii sau altceva acelora, de la cari i-a furat, al patrulea iar a bătut pe tatăl seu și pe mamă sa. Apoi gândeam, Doamne, afla-voi vreunul fără de pată; dar abia am aflat doi sau trei, despre care-am știut zice nimica. Dar gândeamîn mine — cine poate scii urma urmelor, dacă aceștia nu sunt și mai mari păcătoși decât cei însemnați? Deci ce am să caut; eu în o astfel de societate; ieu n'am dat foc nimăru, n'am furat de la nimenea, n'am omorât pe nime, n'ai să mai mergi acolo Sovro. Și de atunci Domnule nu me mai duc nici odată. Adevărat că n'am umblat înzădar acolo, căci acum știu mai toată Scripura deacostul. N'am știut, ca Cristos a fost ovreu și că maica lui Dumnezeu ca fecioară a născut copil și multe alte cum trebuie să trăim. Și tot ceea-ce se citește acolo e frumos și adevărat, dar nici acolo nu se face, deși st. Scriptură zice, „că credința fără de fapte e moartă“, apoi pentruce să umblu acolo să me înșel pe mine, pe Dumnezeu și lumea?“ Vezi „Cupa. Cuon“ (srp. Sion), anul 1792, Nr. 33, pag. 580.

## Istoria, întrebuințarea și însemnarea luminărilor de ceară în cultul bisericii ortodoxe

(Urmare)

Cu totul falsă este opiniunea calvinistului Samuil Basnagiu, care afirmă, că întrebuințarea diurnă a luminărilor s'ar fi introdus de abia în anul 337, spre a-l putea înmormântă cu pompă mare pe împăratul Constantin cel Mare, care murise în anul amintit, o opiniune carea s'a înfrânt chiar de un coreligionar al lui Basnagiu, de canonicul din Windsor, Wilhelm Cave, neamintind de dovada neresturnabilă a susnumitului Baroniu pentru întrebuințarea liturgică a luminărilor chiar în timpurile cele prime ale creștinismului.

Întrebuințarea luminărilor în cultul public creștin se întări și prin canoanele apostolice, dintre cari canonul al 2. orânduiește următoarele: „*Să nu fie iertat de a aduce alt ceva la altar, afară de unt de lemn și de luminare sântă*“.

Însă nu numai canoanele apostolice, ci și multe sinoade particulare, ba chiar și ecumenice întăriră întrebuințarea luminărilor nu numai prin canoanele lor, ci chiar și prin praxa proprie, întrebuințând luminările la procesiunile lor religioase, precum cetim aceasta despre sinodul al treilea și al patrelea ecumenic și despre alte sinoade particulare.

Inimicii credinții adevărate însă, ereticii, cari căutau de a schimosi adevărurile cele mai înalte dogmatice, n'au trecut cu vederea nici cultul divin, ci căutau a-l schimosi și pe acesta. Între acești eretici erau mai ales Arienii, cari se siliau de a scoate luminările din cultul divin, știind bine, că ele sunt mijloace sporitoare de credință și religiozitate adevărată și că prin ele se simbolisau și adevărurile referitoare la sânta Treime și la dualitatea naturilor în Hristos ș. a. Așa închipuă sfeșnicul cel cu trei luminări (trichirion) sânta Treime, iară cel cu două luminări (dichirion) dualitatea naturilor în Isus.

Întruțune ereticilor se și realiză pe un timp scurt, pentru că unii dintre împărații bizantini, precum Constantin (337—361) și Valens (361—378) erau înșiși Arienii: și pe timpul acestora scoteau Arienii cu silă luminările din bisericile ortodoxe, precum cetim în epistola lui Atanasie „ad orthodoxos“, în care se plânge asupra persecutărilor, ce le aveau a le îndură ortodoxii din partea Arienilor și ne istorisește, că ei ar fi adus chiar păgâni în temple, cari luau de acolo sfeșnicile cu luminările de le aprindeau idoloilor săi.

Cu Valens († 378), ultimul împărat arian, au încetat persecutățile ortodoxilor din partea Arienilor și luminările iarăș se introduseră în cultul dumnezeesc

În secolul VIII. se ivi — precum e cunoscut — lupta în contra icoanelor. Pe demândul împăratului Leo Isaurul se scoaseră în anul 728 icoanele din întrebuințarea bisericăscă.

Scotându-se icoanele, se poate presupune cu tot dreptul, cumcă și luminările, cari ardeau în bisericile creștine înaintea icoanelor sânte n'au fost cruțate. Aceasta stare a lucrărilor se schimbă prin decretul sinodului 7 ecumenic 787 ținut sub împărăteasa Irina și fiul ei Constantin VI Porphyrogenitul, introducându-se icoanele și cu aceste naturalminte și luminările iarăș în cultul dumnezeesc, însă durere, numai pe scurt timp; căci *εξομολογία*, carea se părea stânsă cu totul, izbucni iarăș și la anul 815 sub împăratul Leo Armeanul și urmașii lui: Mihail (921—829) și Teofil (829—842) fiindu-se pentru totdeauna de abia în anul 842 sub împărăteasa Teodora prin sinodul ținut în Constantinopole sub președința lui Metodie mărturisitorul.

Luminările la cultul divin au fost deci dară întrebuințate prin toți secolii și prin toate locurile în biserica ortodoxă afară de intervalele înduse mai sus, adecă dela anii 337—378. 728—787 și 815—842.

Desvoltându-se riturile și ceremoniile liturgice în biserica ortodoxă succesiv în decursul timpurilor, s'a introdus și întrebuințarea luminărilor la singuritele acte liturgice numai succesiv, amăsurat desvoltării ritului liturgic.

Trătând în cele precedente despre istoria introducerii și întrebuințării luminărilor la actul divin în genere, voiu să trec în cele următoare la întrebuințarea luminărilor la singuritele rândueli liturgice în special, și anume la acele, cari se isprăvesc în biserică, și la cari afară de rândueala s. liturgii se numără rânduelele liturgice ale celor 7 taine și ale celor 7 laude dumnezeiești.

Între toate rânduelele liturgice este *sânta liturgie* aceea, la carea s'a introdus mai întâiu întrebuințarea luminărilor. Opiniunea aceasta se pare a-și afla întărire chiar în locul citat mai sus din Faptele apostolilor (20. 7, 8) precum și în acea circumstare, că s. liturgie se serbă deja pe timpul apostolic în adunările religioase ale creștinilor, cari adunări se făceau în case hotărâte anume pentru premărirea lui Dumnezeu, pe când celelalte rânduele, liturgice, cum bunăoară rândueala botezului și a mirului, se isprăveau și în case private și așadară fără pompă mare.

Cât de modul întrebuințării luminărilor la sânta liturgie, apoi el așa cum îl avem astăzi s'a desvoltat numai succesiv. S. Ieronim bunăoară vorbește numai de arderea luminilor pe timpul cetirii s. evanghelii, de unde se poate conchide, că până la timpul lui luminările se aprindeau numai atunci, când se cetia s. evanghelie. În timpul după s. Ieronim ardeau acuma luminările prin tot timpul s. liturgii, cum ne indică Isidor din Sevilla, carele zice, că servițul acoloșilor în biserică eră să ducă și să grijască de luminări de câte ori se cetia s. evanghelie sau se aducea sacrificiul cel necrunt.

Și în ziua de astăzi ard luminările în biserică pe timpul sântei liturgii atât în altar, cât și în partea II. a bisericeii, în naos, și anume înaintea icoanelor

săute. Pecând din început luminările erau puse împrejurul săutei mese, s'au așezate ele în timpurile mai târziu pe însăș s. masă, punându-se în sfeșnice cu unul sau mai multe brațe, și anume în număr diferit, adică câte 2, 3, 5, 7 sau 12, după cum erau și sunt sfeșnicele spre acest scop întocmite.

Afară de luminările aceste, cari ard în decursul întregii săutei liturgii, se întrebuițează la acest serviuț dumnezeesc și alte luminări, cari se aprind numai la singuritele acte ale săutei liturgii, după a căroră plinire se stâng. Aceasta află loc la intrarea cea mică cu s. evanghelie, la intrarea cea mare cu săutele daruri și la cetirea săutei evanghelii. De regulă se întrebuițează la cetirea evangheliei și la intrarea cea mare și cea mică două luminări, un rit, carele dătează din timpurile acelea, în carele s'a început a se ceti evanghelia de diacon de pe amvom și a se aduce evanghelia din scheuofilachion, iară s. daruri din protesisis în naos cu soiemnitate mare.

Ce se atinge de *numărul luminărilor*, cari au să ardă în biserică atât în altar, cât și înaintea icoanelor pe timpul sevârșirii săutei liturgii, apoi acesta în biserică ortodoxă nu s'a fixat așa de precis ca în biserică romano-catolică, pentrucă biserică ortodoxă pleacă din acel punct de vedere, ca să se lase în voia fiecărei biserice, de a fixă amăsurat referințelor și stării finanțiale numărul luminărilor, cari au să ardă în biserică la sănta liturgie și la alte rândueli liturgice, cari se săvârșesc în biserică.

Deși biserică ortodoxă nu precizează numărul luminărilor, cari au să ardă în biserică, apoi ea totuș cere, ca la isprăvirea s. liturgii să ardă pe s. masă patru sau trei luminări, la jertfelnic, fiind pe dânsul s. daruri, una, și înaintea icoanelor măcar două. În caz de mare lipsă să fie cel puțin două luminări sau măcar una, a săvârși însă sănta liturgie fără nici o luminare e după părerea celor mai mulți teologi ortodoxi oprit. Cu deosebire trebuie să ardă luminile sau măcar o lumină pe timpul prefacerii darurilor în proa scumpul trup și sânge al lui Hristos. Pentru aceea și cred unii liturgiști, că ar fi iertat a continuă s. liturgie, dacă după prefacerea darurilor s'ar fi finit luminările și n'ar fi posibil de a procură altele: nu însă și atunci dacă s'ar fi finit luminările înainte de prefacerea darurilor, și n'ar fi posibil de a procură măcar o luminare. Din cauza aceasta a și orânduit biserică, ca să nu fie iertat a începe sănta liturgie înainte de aprinderea luminărilor și de a nu le stinge până la la fine liturgiei.

Dacă se săvârșeste sănta liturgie de cătră arhieru mai e de însemnat, că pogorîndu-se arhieru înainte de începerea săutei liturgii din sintron spre a se închină înaintea s. icoane și a se îmbracă cu veșmintele arhieresti, i se duce o luminare înainte, cu care se petrece el și în altar. Ritul acesta, despre care ne raportează și Simeon Tesalonicianul, eră uzitat din început numai la pogorîrea din sintron a patriarhului din Constantinopole, a arhieriscopului

din Cipru, din Bulgaria și încă a unor puținii mitropoliți, cari aveau privilegiul acesta. Astăzi au parte însă de acest privilegiu, precum zice un scriitor apusan, toți episcopii ortodoxi. Luminarea aceasta aveă o însemnătate atât de mare, încât episcopul acela, căruia i se detrăgeă lumina aceasta, se priviă de depus. Aceasta se pare a fi chiar o datină apostolică, de oare-ce în Apocalipsă dejă se zice despre episcopul din Efes (c. 2. v. 5): „*Voiu luă sfeșnicul tău din locul său, dacă nu te vei pocăi.*”

(Va urma)

Nr. 904—1905.

## Convocare

În sensul Țș-lor 23 și 26 din statute membrii „*Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român*” se convoacă la

### Adunarea generală ordinară

în Sibiu, pe zilele de 19 și 20 August st. n. 1905

Programul adunării este:

#### Ședința I.

Sâmbătă, la 19 August st. n., la oarele 11 a. m.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării generale
2. Înscierea delegaților prezenți
3. Alegerea, comisiunilor
  - a) pentru examinarea raportului general;
  - b) pentru censurarea socotelilor anului 1904 și a proiectului de budget pentru anul 1906;
  - c) pentru înscrierea membrilor.
5. Prezentarea eventualelor propuneri.\*)

La oarele 12 m. inaugurarea Muzeului istoric și etnografic și deschiderea expoziției Asociațiunii.

#### Ședința II.

Duminică, în 20 August st. n. la oarele 10 a. m.

Ordinea de zi:

1. Raportul comisiunilor.
2. Întregirea comitetului central.
3. Fixarea locului pentru adunarea generală din 1906.
4. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal.
5. Închiderea adunării generale.

La oarele 4 d. a. ședința festivă a secțiunilor științifice-literare cu următoarea programă:

1. Distribuirea premiului Andrei Mureșianu.
2. Discurs comemorativ asupra vieții și activității lui Timotieu Cipariu, de Dr. Sextil Pușcariu.

2. „Cheia Turzii”, comunicare istorică, de Silvestru Moldovan.

Sibiiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, ținută la 29 Iulie 1905.

Iosif Sterca Șuluțu m. p.,  
prezident.

Ioan I. Lăpădatu m. p.,  
secretar II.

\*) Se observă că eventualele propuneri au să fie prezentate în scris prezidiului Asociațiunii (în Sibiiu, strada Morii Nr. 6) cu opt zile înainte de adunarea generală.

## Varietăți

**Personale.** Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecezan Nicolae Popea a plecat Dumineca trecută la Carlsbad.

**Promoțiune.** Domnul Dimitrie Cioloca a fost promovat întru doctor de teologie la universitatea din Cernăuți. *Felicitările noastre.*

## Bibliografie

A apărut No. 6, pe luna Iunie, din anul III, al revistei *România Ilustrată* de sub direcțiunea d-lui I. Rusu Abrudean, cu următorul bogat sumar:

*Cronica lumii* de Argus.

*Serbările regale dela Constanța* (cu 10 ilustrațiuni) de I. R. A.

*Poeți-Femei* de Al. Antemireanu.

*Fii gata!*... (poezie) de G. Tutoveanu.

*Mihail Vlădescu* (cu o ilustrație) de Al. Antemireanu.

*Concert de primăvară* (poezie) de G. Coșbuc.

† *A. S. R. Principele Leopold de Hohenzollern* (cu o ilustrație) de I. R. A.

*Evarhii bisericii noastre* (cu 8 ilustrațiuni) de Ortodox.

*Norocul mort* (poezie) de A. Naum.

*Noul parlament* (cu 16 ilustrațiuni).

*Un mare succes diplomatic al României* (textul oficial al unui document istoric).

*Schitul Cerebucului* (roman istoric) de Em. Grigorovitz.

*Apostolul* (nuvelă de Al. Cazaban).

*Oamenii Zilei* (cu o ilustrație).

*Balada Strămoșilor* (poezie) de A. Davila.

*Lovitura de Stat din Norvegia* de Al. I. (cu 2 ilustrațiuni).

*Femeia Română* (cu 2 ilustrațiuni) de Ella Em. Savopol.

*Din frunsețile terii* (cu o ilustrație).

*România Pilorească* (cu o ilustrație) de A. B.

*Necrolog.*

*Carnetul lunii.*

*Bibliografii.*

## »SEBEȘANA« cassă de păstrare pe acții Caransebeș

### Convocare.

Domnii acționari ai cassei de păstrare pe acții „SEBEȘANA” din Caransebeș prin aceasta sunt convocați la

## adunarea generală extraordinară

care se va țineă Duminecă în 13 August 1905 st. n. la 3 oare d. a. în localul institutului cu următoarea

### Ordine de zi:

1. Deschiderea adunării extraordinare.
  2. Desbaterea și decidera propunerii direcțiunii în privința urcării capitalului social, precum și asupra emiterii prospectului și a invitării la subscrierea acțiilor.
  3. Decidera în privința aprobării regulamentului intern și a statutelor fondului de pensie pentru funcționarii institutului.
  4. Alegerea a 2 acționari pentru verificarea procesului verbal din această adunare.
  5. Eventuale propuneri sau interpelări.
  6. Inchiderea adunării.
- Caransebeș, 31 Iulie 1905 st. n.

**NB.** *Vot decisiv în adunarea generală au numai acei acționari, cari au depus — pe lângă revers — în cassa societății până în 10 August 1905 d. a. la 3 oare acțiunile, respective adeverințele lor interinale. Dreptul de votare se poate exercita în persoană sau prin astfel de acționari, cari încă au drept de vot. Femeile se pot reprezenta numai prin astfel de plinipotențiați, cari încă sunt acționari și au drept de vot. Minorenii și persoanele juridice se reprezintă prin reprezentanții lor legali fie acționari sau nu.*

## Aviz

Acei pictori, cari voesc a reflectă la zugrăvirea bisericii gr. ort. rom. din Mehadia să binevoiască a se adresa pentru informațiuni detaliate la președintele comitetului Dl. Ion Popoviciu, mai consult însă e a se înfațosă în persoană la numitul Domn.

2—3 [29]

Comitetul parohial

## Licitațiuni minuende

În urma încuviințării Venerabilului Consistor diecezan ddto 15-lea Iulie Nr. 2273 E. ex. 1905 se escrie licitațiune minuendă pentru edificarea de nou a casei parohiale cu etaj din comuna **Domașnia**, protopresbiteratul Mehadiiei, cu prețul de esclamarie de 5730 cor. plus materialele, ce le dă comuna bisericească.

Licitațiunea se va țineă Duminecă în 31-lea Iulie st. v. la 11 oare a. m. în școala comunală din loc.

Reflectanții vor avea a depune înainte de licitațiune vadiul de 10%.

Planul și specificațiunea de măsuri și spese se pot vedea la Oficiul parohial.

Domașnia în 15-lea Iulie 1905 st. v.

**George Pepa** 2—2 [32] **Simeon Râsvan**  
preot și președ. comit. preot și not. comit.

În urma încuviințării Venerab. Consistor diecezan ddtto 21 Iunie a. c. Nr. 1923 B. se escrie licitațiune minuendă pentru ridicarea turnului bisericii la o înălțime mai corespunzătoare și astrucarea lui cu aramă-pardosirea padimentului cu petrii de porțelan ciment mosaic. și în fine îngrădirea curții cu gard de fer bătut, a bisericii gr. ort. rom. din com. **Valeaboului**, tractul Caransebeșului, cu prețul de exclamare 8681 Cor. 18 fil.

Licitațiunea se va țineă în 31 Iulie c. v. (13 August c. n.) a. c. la 11 oare a. m. în școala confesională din loc.

Reflectanții vor avea a depune înainte de licitațiune vadiul de 10 % în bani gata ori hârtii de valoare.

Planul și specificațiunea de măsuri și spese se pot vedea la oficiul parohial din Valeaboului.

La licitațiune se vor admite numai bărbați probați și de omenie, cari pot dovedi, că au mai efeptuit astfel de lucrări.

Valeaboului, din ședința comitetului parohial ținută la 3-16 Iulie 1905. 2—3 [27]

**Valeriu Nicolaeviciu** **Grigorie Lația**  
preot și președ. com. paroh. not. comit. paroh.

Pe baza încuviințării Venerabilului Consistor diecezan ddtto 8 Iunie 1905 Nr. 1778 B. ex 1905 se escrie licitațiune minuendă pentru pictarea de nou a bisericii gr. ort. rom. din comuna **Mircovăț**, protopresbiteratul Bisericii-Albe, cu prețul de esclamare 6879 coroane.

Licitațiunea se va țineă în edificiul școlii în 24 Iulie (6 August) a. c. 1905. Planul și specificațiunea de spese și măsuri se pot vedea ori și când la președintele comitetului parohial.

Întreprinzătorii se vor prezenta în această zi în fața locului, unde li-se vor face cunoscute condițiunile lucrului, având a depune vadiul de 10% în bani gata sau în hârtii de valoare. Tot odată sunt poftiți a aduce fiecare cu sine un tablou și anume icoana Sfântului proroc Ilie în pustie.

Nu mai oameni probați experți și de omenie, și cari vor putea dovedi cu atestate, că au lucrat și în alte comune, bine și fără proces, se vor primi ca licitanți.

În fine comitetul parohial își rezervă dreptul de a încredința lucrul pictării aceluia, în care va avea încredere mai mare.

Mircovăț în 26 Iunie 1905. 3—3 [26]

**Păun Ciuciu** **Ioan Buică**  
preș. com. par. not. com. par.

În urma încuviințării Ven. Consistor diecezan ddtto 14. Mai, No. 1223 B. ex 1905 se escrie licitațiune minuendă, pentru îngrădirea sântei bisericii din comuna **Bârliște** tractul Bisericii-albe, cu stachete de fer cu prețul de exclamare 3632 cor. 62 fil.

Licitațiunea se va țineă Duminecă în 14-lea August 1905 st. v. la 3 oare p. m.

Reflectanții vor avea a depune înainte de licitațiune vadiul de 10% în bani gata ori hârtii de valoare.

Planul și specificațiunea de spese și măsuri se pot vedea la oficiul parohial din Bârliște.

La licitațiune se vor admite numai bărbați probați și de omenie, cari pot dovedi, că au mai efeptuit astfel de lucrări.

Bârliște din ședința comitetului parohial ținută la 10 Iulie 1905. 1—3 [33]

**Ion Roșovan** **Mina Nemoian**  
președinte not. com.

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

## Concurse

Pe baza ordinațiunii Ven. Consistor diecezan ddtto 11 Februarie 1905 Nr. 254 B. ex. 1905 prin această se escrie concurs pentru întregirea definitivă a parohiei vacante de clasa II-a din **Opațița**, protopresbiteratul Buziașului, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt :

1. Una sesiune parohială constătătoare din 30 jugere.
2. Un plaț parohial intravilan și o grădină extravilană de  $\frac{3}{4}$  juger.
3. O grădină extravilană de  $\frac{1}{2}$  juger.
4. Folosirea a 3 jugere de izlaz.
5. Birul și stola uzuată.

Se observă, că alesul preot beneficiază din toate venitele parohiale numai jumătate până la 16 Ianuarie 1906. având drept la cealaltă jumătate din venite orfanii rămași după reposatul preot Ioan Popoviciu.

Concurenții au a substerne petițiile instruate conform statutului organic și regulamentului pentru parohii și adresate comitetului parohial din Opațița, Prea On. Oficiu protopresbiteral gr. ort. român din Buziaș.

În fine concurenții sunt poftiți a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din Opațița, însă nu în ziua alegerii, spre a-și arăta desteritatea în cântare. tipic și oratoric. dar numai cu încuviințarea prealabilă a protopresbiterului tractual.

Opațița din ședința comitetului parohial ținută la 12 Iunie 1905. 3—3 [24]

**Adrian Iancoviciu** **Corneliu Popescu**  
preot adm. și președinte notar

În conțelegere cu mine : *Ioan Pepa* protopresbiter.

Pe baza ordinațiunii Ven. Consistor diecezan din 12 Ianuarie a. c. Nr. 4717 Șc. ex 1904 se escrie concurs pentru ocuparea postului de învățator dela școala confesională gr. or. rom. din **Dezești**, protopresbiteratul Bocșei Montane, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“.

Emolumentele sunt:

1. Salar în bani gata 600 cor.
2. Relut pentru 20 m. de lemne pe sama învățătorului 128 cor., care învățătorul are să și-le aducă.
3. Pentru 12 m. de lemne pe sama salei de învățământ 74 cor. Aceste lemne încă are să le aducă alesul învățător pe speșele sale.
4. Pentru scripturistică 10 cor.
5. Pentru adunarile generale și conferințele învățătoarești 22 cor.
6. Dela fiecare înmormântare unde va fi chemat 40 fileri.
7. Cortel liber în edificiul școalei și grdină de legumi.
8. Două jughere pământ arător și fânaf, însă alesul învățător are a plăti toate dările recerute.

Alesul învățător este îndatorat a purta cantoratul în și afară de s. biserică și a instrui tinerimea școlară în ceremoniile bisericesti.

Pentru servitiile învățătoarești prestate înainte de ocuparea definitivă a acestui post comuna bisericască nu acoardă nici un emolument.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și așterne suplicile de concurs, adresate comitetului parohial, Prea On. Oficiu protopresbiterul în Bocșa Montană (Német-Bogsan)

Dezești din ședința com. paroh. ținută la 3 Iulie st. v. 1905. 1—3 [35]

**Ioachim Meda**  
preș. com. par.

**George Vernica**  
not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Maxim Popoviciu* ppresbiter.

Pentru ocuparea definitivă a postului de paroh în parohia de clasa a II-a din comuna gr. or. rom. **Maciova**, protopresbiteratul Caransebeșului, se escrie, pentru a 2-a oară concus cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul eparhial „Foaia Diecezană“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Două sesiuni parohiale în complex de 64 jugere.
2. Birul parohial, pe care îl prestează credincioșii de fie-care număr de casă 2 coroare în bani sau 15 oche de cucuruz în natură.
3. Venitele stolare uzuatle în comună dela boteze, cununii, înmormântări, praznice și alte funcțiuni.
4. Alte venite accidentale în sumă de 100 cor.
5. De cortel va îngriji comuna bisericască.

6. La concurs vor fi admiși și concurenți cu cvalificațiune pentru parohii de clasa a II-a, dacă nu se vor prezenta și concurenți cu cvalificațiune pentru parohii de clasa a II-a.

Concurenții au a subșterne petițiile, instruate conform Statutului organic și Regulamentului pentru parohii și adresate comitetului parohial din Maciova, Prea On. Oficiu protopresbiterul gr. or. român din Caransebeș.

În fine concurenții sunt potțiți a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din Maciova, însă nu în ziua alegerii, spre a-și arăta desteritate în cântare, tipic și oratorie, dar numai cu incuviințarea prealabilă a protopresbiterului tractual.

Maciova din ședința comitetului parohial ținută în 6:19 Martie 1905. 2—3 [31]

**Vichentie Țeranu** m. p.  
preș. com.

**George Lipovan** m. p.  
not. com. par.

Pe baza ordinațiunii Ven. Consistor diecezan ddo 11 Iulie a. c. Nr. 1324 B. prin aceasta se escrie concurs pentru ocuparea postului de capelan pe lângă preotul Teodor Muntean din **Delinești**, protopresbiteratul Caransebeșului, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1.  $\frac{1}{3}$  parte din sesiunile parohiale constatatoare din 64 jugere.
2.  $\frac{1}{3}$  parte din stola parohială, regulată în salar fix anual de 400 coroane.
3.  $\frac{1}{3}$  parte din birul parohial.
4.  $\frac{1}{3}$  parte din venitele accidentale.

Concurenții au a subșterne petițiile instruate conform Statutului organic și Regulamentului pentru parohii și adresate comitetului parohial din Delinești, Prea On. Oficiu protopresbiterul gr. ort. român din Caransebeș.

Delinești, din ședința comit. parohial, ținută la 20 Iulie 1905. 1—3 [34]

Comitetul parohial

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

## Intravilan de Vinzare

Intravilanul din strada Maria Terezia și strada Wekerle, privescstea spre piața principală, să vinde din mână liberă.

Deslușiri dă Domnul **Eduard Eckart**.